

STUDIEBYGDA TINGVOLL

Utredning av muligheter for utdanningstilbud innenfor videregående opplæring og høyere utdanning

DATO:	RAPPORT NR.		PROSJEKT NR.:	
17.03.2025	1	Åpen	Prosjektnr 1	
			ANTALL SIDER:	ANTALL VEDLEGG:
			37	3

OPPDRAAGSGIVER:
Næringslivet i Tingvoll kommune

KONTAKTPERSON:
Kristin Marie Sørheim

SAMMENDRAG:

Ei prosjektgruppe utgått fra næringslivet i Tingvoll har gjennom spørreundersøkelser, intervjuer og møter sett på behovet og mulighetene for et framtidssretta, fleksibelt og inkluderende utdannings- og kompetansetilbud tilpassa næringslivet og befolkninga i Tingvoll. For å lykkes må vi forvente at Møre og Romsdal fylkeskommune tar et ansvar som regional utviklingsaktør.

Prosjektgruppa har hatt som mål å legge fram et forslag som er særlig tilpassa mindre skoler og mindre steder der reiseavstanden er for lang til at elevene/studentene kan bo heime. Vi har lagt vekt på at forslaget skal kunne skreddersys slik at det lokale nærings- og samfunnslivet til enhver tid sikres kompetent arbeidskraft. Dette er i tråd med både fylkesplanen og Tingvoll kommune sin kommuneplan. Videre har prosjektgruppa lagt vekt på å finne en kostnadsbesparende modell for Møre og Romsdal fylkeskommune etter som fylkeskommunen har starta et større omstillingsarbeid for å tilpasse ny struktur for videregående opplæring til framtidig elevtall og økonomi.

Prosjektgruppa tilrår følgende utdanningstilbud på Tingvoll:

Prioritet 1: Vg 1-3 idrett og studiespesialisering, «Steigen-modellen» for yrkesfag, dvs. vg1 og vg2 med 2 dager fellesfag på skole og 3 dager i bedrift, vg3 og vg 4 som vanlig lærling i bedrift. Tilpasses elevenes og bedriftenes ønsker hvert år, men vi foreslår som basis bygg/anlegg/elektro/helse og oppvekst/design/naturbruk.

Prioritet 2: Vg 1-3 idrett og studiespesialisering, vg1 naturbruk, vg2 skog, for andre yrkesfag «Steigen-modellen».

Minimum prøvetid 8 år, med evaluering etter 2, 4 og 6 år og med nødvendige tiltak for realisering.

Forslaget er basert på sammenfall av elevønsker, næringslivets og kommunens behov slik at det skal være oppfylte klasser og høyest mulig score på måloppfylfilling, inkludert en økonomisk innsparing for fylkeskommunen.

Elevtallet for videregående opplæring vil med dette forslaget være 130-140.

Vi foreslår i tillegg en prøveordning med at 10.klasse lokaliseres til TVS. Det gir ca. 25 elever i tillegg, større mulighet for samordning av lærerressurser, større mulighet for rekruttering til TVS og større mulighet for å utforske hvordan overgangen mellom ungdomstrinnet og videregående skole kan bedres. Dette er et forslag fra næringslivet og må eventuelt diskuteres og avklares med Tingvoll kommune hvis det skal gjennomføres. Vi mener et samarbeidsprosjekt mellom kommunen og fylkeskommunen for å bedre overgangen mellom ungdomstrinnet og videregående skole vil kunne gi økonomiske innsparinger for begge, styrke rekruttering av lærere og samtidig gi positive effekter for elevene.

Et alternativ med å lokalisere hele ungdomstrinnet i Tingvoll til TVS (8-13-skole) må eventuelt komme som et resultat av en ny skolestrukturdebatt i Tingvoll kommune, gitt et synkende elevtall etter 2030.

I tillegg foreslår vi at det etableres et digitalt klasserom med tilhørende studieplasser for fagskoletilbud i regi av Norges Fagakademi innenfor tekstil (i første omgang) samt mulighet for fleksibel etter- og videreutdanning innenfor ulike fagområder.

Tingvoll kommune har både et asylmottak og har bosatt mange flyktninger og har et omfattende tjeneste- og opplæringstilbud til disse. Norskopplæring og andre integreringstiltak for fremmedspråklige foreslår vi lokalisert til studiesenteret. Dette er også et ønske fra Tingvoll kommune, flyktningetjenesten.

Gjennom Norges Fagakademi og samarbeid med SINTEF og NORSUS innenfor tekstilgjenvinning har vi fått tilgang til gjesteforelesere innen- blant annet - bioteknologi, programmering, redesign, materiallære, fargelære, søm og bærekraft. NIBIO og NORSØK på Tingvoll har ekspertise som kan benyttes både innenfor læreplaner i videregående opplæring og i forelesninger på fagskolenivå og til etter- og videreutdanningskurs og som kan bidra til å løfte våre tilbud.

Det vil være behov og muligheter for kontorplasser for organisasjoner eller institusjoner eller enkeltpersonforetak som naturlig vil kunne samlokaliseres med et slikt studiesenter.

Til sammen hvis alle tiltak iverksettes og lykkes vil studiesenteret ha over 200 elever knyttet til seg.

Når det gjelder økonomi, har vi brukt tall i fylkeskommunens egne dokumenter og personlige meddelelser. Våre tall gir dermed bare et anslag på mulige kostnader og innsparinger. Vi regner

med at mer eksakte tall blir framlagt i saka fra fylkeskommunen. Vi mener likevel at våre forslag vil gi en betydelig innsparing, stor nok til at fylkeskommunen vil gå inn for modellen.

Økonomisk innsparing for fylkeskommunen for undervisningsbudsjettet i forhold til 0-alternativet (utlyst for skoleåret 2024/2025) har vi anslått til 7 mill. på skoledrift. for prioritet 1 og 2 mill. kr. for prioritet 2.

Forslaget innebærer at fylkeskommunen kan redusere sitt driftsareal gjennom at andre leietakere kommer inn eller at areal tas ut av drift. Redusert areal til fylkeskommunal drift er i vårt forslag anslått til ca. 1100-1200 m² som gir en innsparing på ca. 1,5 mill. kr. med dagens høye driftskostnader per m².

Økte kostnader til økt skoleskyss ved nedlegging av TVS er beregna til mellom 0,1 og 0,4 mill.kr (økonomiplan 2025-2028).

Investeringskostnader til ombygging og ekstraordinære vedlikeholdskostnader har vi ikke mulighet til å vurdere. Vi registrerer at fylkeskommunedirektøren skriver at det er et vedlikeholdsetterslep på 42 mill. kr i saksframlegget til økonomiplan 2025-2028, og at det i et forslag til utviklingsplan fra 2021 er antydnet et investeringsbehov på ca. 80 mill. kr. En investering på 80 mill.kr. med en egenkapital på f.eks. 5 mill. kr gir en årlig utgift på ca. 5 mill. kr. Innsparing på drifta etter en oppgradering vil bli betydelig, anslått av BYVE til ca. 5 mill. kr. i en tidligere skisse til utviklingsplan. Grovt regnet vil en oppgradering av bygget og en reduksjon av areal i fylkeskommunal drift kunne gå opp i opp.

Vi har ikke innsyn i leieavtaler mellom kommunen og fylkeskommunen når det gjelder bruk av idrettshall og bibliotek og kjøp av tjenester til norskopplæring, så dette må også tas inn i regnestykket for å gi et fullstendig bilde.

Til slutt vil vi påpeke at alternativverdien til bygget må være tilnærmet 0, da det ikke er aktuelle interessenter for å overta bygget slik vi vurderer det. Snarere vil fylkeskommunen sitte med et ansvar og en kostnad knyttet til et stort bygg. Vi foreslår derfor at fylkeskommunen i samarbeid med Tingvoll kommune snarest utarbeider en skisse som viser mulighetsrommet for samarbeid om arealbruken ved skolen, og at dette legges inn i kunnskapsgrunnlaget for omstillingssaka.

GODKJENT

Vegard Nekstad

NAVN

PROSEKTLER

Kristin Marie Sørheim

NAVN

Forord

I forslag til Økonomi- og handlingsplan 2025-2028 for Møre og Romsdal fylkeskommune og Oppstartsmelding for framtidig videregående skolestruktur i fylket kom det forslag om nedlegging av Tingvoll videregående skole fra høsten 2025. For nærings- og samfunnslivet i Tingvoll vil dette være svært negativt med tanke på rekruttering av fagfolk til det private næringslivet og til offentlig tjenesteyting. En del av bedriftene i Tingvoll tok derfor initiativ til å undersøke muligheter for å opprettholde et relevant videregående tilbud på Tingvoll også i framtida, samt undersøke muligheten for etablering av fagskoletilbud og etterutdanning-/videreutdanning til det lokale næringslivet som i dag strever med å skaffe seg nødvendig fagkompetanse for å utvikle seg. I første omgang gjelder det industribedriftene på Saghøgda (Tingvoll Næringspark), men også bygg- og anleggsbransjen og kommunal sektor er tatt med i utredninga. Bedriftene i Tingvoll etablerte et eget prosjekt, med styringsgruppe og referansegruppe for å arbeide videre med å undersøke nye og framtidsretta utdanningstilbud på Tingvoll.

Denne utredninga fra næringslivet på Tingvoll er et innspill til fylkeskommunens arbeid med ny skolestruktur og samtidig undersøke mulighetene for et fagskole-, videre- og etterutdanningstilbud som det er naturlig å lokalisere til Tingvoll. Konklusjonen er støtta av et samla næringsliv.

Tingvoll, 17.03.25

Vegard Nekstad

Kristin Marie Sørheim

Innhold

1	Innledning.....	8
1.1	Ny opplæringslov	8
1.2	Møre og Romsdal fylkeskommune og ny skolestruktur.....	8
1.3	Møre og Romsdal fylkeskommune som «regional utviklar»	10
1.4	Om Tingvoll som skolested	12
1.5	Næringslivet sitt behov	13
1.6	Kommunen(e) sitt behov	14
1.7	Hva sier kommuneplanen?	15
1.8	Hva har vi av særlige ressurser.....	16
1.9	Utredningsmål og tidsperspektiv	17
2	Materiale, metode og resultater	18
2.1	Demografi.....	18
2.2	Nærmere kartlegging av næringslivet og kommunen sitt behov og elevenes ønsker	19
2.3	Alternative løsninger for videregående opplæring på Tingvoll	21
2.4	Fagskoletilbud, etter- og videreutdanningstilbud.....	23
2.5	Mulige samarbeidsløsninger	25
2.6	Prioritering av utdanningstilbud	27
2.7	Nødvendige vedtak og oppfølging, framdriftsplan	28
3	Diskusjon	30
4	Konklusjon	33
5	Vedlegg.....	34

1 Innledning

1.1 Ny opplæringslov

Stortinget vedtok i 2023 ny opplæringslov. Ny forskrift ble vedtatt 3.juni 2024 og gjelder fra august 2024. Endringer av betydning er at retten til videregående opplæring blir utvida til fram til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. I dag er retten 3 år med full tids opplæring.

Elevene får rett til fritt omvalg fram til fylte 19 år. I dag er det bare rett til ett omvalg. Det blir også mulig for elever som ikke har brukt retten til omvalg før de er fylt 19 år til å ta et omvalg seinere. Elever kan etter den nye lova velge opplæring for voksne fra det året de fyller 19 år. Elevene har fortsatt rett til inntak på ett av tre alternative utdanningsprogram.

Alt dette betyr at det blir mindre forutsigbart for skoleeier å planlegge utdanningstilbud, og at det blir behov for større fleksibilitet for å oppfylle nærings- og samfunnslivet sine behov og elevenes ønsker. Møre og Romsdal fylkeskommune skriver sjøl at dette vil kreve tøffe prioriteringer når det gjelder hvilke tilbud vi skal ha - og hvor - i Møre og Romsdal.

1.2 Møre og Romsdal fylkeskommune og ny skolestruktur

Møre og Romsdal fylkeskommune har vedtatt å forberede et større omstillingsarbeid for å få en bærekraftig økonomi. Utredning av framtidig struktur og drift av videregående opplæring er en vesentlig del av dette utredningsarbeidet. Framskrivning av elevtall viser en kraftig nedgang fram mot 2040.

Fylkeskommunen skriver at dagens skolestruktur blir raskt utdatert og lite bærekraftig, og at dette vil gå ut over både økonomien til fylkeskommunen og kvaliteten til videregående opplæringa. Lignende omstillingsprosesser er igangsatt i flere distriktsfylker og med samme begrunnelse. Møre og Romsdal er et av fylka med minst vekst i folketallet, men samtidig er det store avstander og lang reisetid innad i fylket. Derfor har fylket fortsatt en desentralisert videregående skolestruktur. Nå ønsker fylket å være i forkant av den forventede store elevnedgangen og utrede forskjellige alternativer til en trinnvis innføring av ny skole- og tilbudsstruktur.

Fylkeskommunen mener det er nødvendig med en ny struktur for å svare ut fylkesplanen sitt mål om et fleksibelt og inkluderende utdannings- og kompetansetilbud som også møter samfunnets og arbeidslivets behov. Fylkeskommunen har som første prinsipp å gi utdanningstilbud som samfunnet trenger, dernest tilbud som elevene ønsker, innenfor en ansvarlig forvaltning.

Utredninga til fylkeskommunen skal legges ut på høring i juni, og endelig vedtak skal fattes av fylkestinget i desember 2025 og innarbeides i økonomi- og handlingsprogram.

Fylkestinget slutta seg i desember 2024 til opplegget for arbeidet, med følgende merknader:

«Utdanningstilboda i vidaregåande skule kjem under press i åra som kjem på grunn av fallande elevtal på sikt. Samtidig manglar arbeidslivet nok og kvalifisert arbeidskraft, ikkje minst i distrikta. Fylkestinget ber derfor Fylkeskommunedirektøren gå i dialog med Stranda og Tingvoll kommune for å avklare om det er grunnlag for eit samarbeid med kommune, næringsliv og fylkeskommunen om moglege utdanningstilbod, herunder særegne og unike tilbod. Dette skal vere ein del av kunnskapsgrunnlaget for vedtak om framtidig skulestruktur.

Fylkestinget ber om at også distriktpolitiske omsyn blir lagt til grunn for arbeidet. Møre og Romsdal er eit stort distriktsfylke og det er ei styrke at vi har ein desentralisert skulestruktur både for elevar, næringslivet og lokalsamfunna rundt. Difor er det viktig at vi sikrar skular i alle delar av fylket med eit variert linjetilbod også i framtida.

Fylkestinget ber om at kompetanse- og næringsutvalet får jamlege oppdateringar om arbeidet med skulestruktur det komande året. Elevråda ved alle dei vidaregåande skulane blir lagt til under relevante aktørar å engasjere gjennom prosessen fram mot høyringa juni 2025.

Fylkestinget ser verdien av samarbeid med lokalt næringsliv, og vil se på mulighet for OPS- prosjekt som en del av skole- og tilbudsstrukturen for å kunne samarbeide med flere lokale krefter som kan bidra til å realisere prosjekt som f. eks den planlagte skolen på Sørsida i Ålesund eller andre lokale prosjekt i Møre og Romsdal. Fylkestinget ber fylkeskommunedirektøren om å inkludere arbeidskraftsbehovet i fylket framover i kunnskapsgrunnlaget.»

Fylkeskommunedirektøren foreslo i Økonomi- og handlingsplan 2025-2028 å legge ned Tingvoll vidaregåande skole, i forkant av og uavhengig av den kommende utredninga. Fylkestinget avviste dette og vil ta stilling til Tingvoll vidaregåande skole (TVS) samtidig med resten av skulestrukturen.

Tingvoll og Stranda vidaregåande skolar, som er de minste skolene, har fått spesiell oppmerksomhet fra fylkestinget i og med at det skal undersøkjes mulighet for samarbeid med kommuner og næringsliv om mulige nye og særegne utdanningstilbud som kan lokaliseres hit og dermed bidra til å opprettholde skolene.

Dette prosjektet - initiert fra næringslivet i Tingvoll – tar fylkestingets vedtak som utgangspunkt for arbeidet. Vi tar også til etterretning at fylkeskommunen må tilpasse tilbudet til framtidig elevgrunnlag, framtidig arbeidskraftbehov og at det på grunn av fylkeskommunens trange økonomi er nødvendig å finne kostnadseffektive løsninger. Samtidig vil prosjektet ikke begrense arbeidet til å vurdere vidaregåande skoletilbud, men også se på muligheter for høyere utdanning, eksempelvis fagskoletilbud og etter- og videreutdanningsmuligheter som kan etableres sammen med, i nærheten av og «på skuldrene av» et vidaregåande tilbud på Tingvoll.

Dette er også i tråd med Møre og Romsdal fylkeskommune sin Fylkesstrategi for kompetanse.

«Den vidaregåande opplæringa skal bli meir praksisnær og fleksibel

Praksisnær opplæring er eit viktig prinsipp i Overordna del – verdier og prinsipp for grunnopplæringa. Det er viktig at elevar i både yrkesfaglege og studieførebuande utdanningsprogram får kontakt og kjennskap til det lokale arbeidslivet. Betre kjennskap til arbeidslivet gir elevar viktig kunnskap for framtidige yrkes- og utdanningsval.

Den vidaregåande opplæringa må også bli meir fleksibel for å kunne tilpasse seg ein stadig meir mangfaldig elev- og lærlinggruppe. Fullføringsreforma gir fleire vaksne rett til vidaregåande opplæring [\[1\]](#). Reforma kan styrke elevtalet, og med fleire vaksne elevar vil dette stille større krav til individuell tilpassing og tilrettelegging som gjer det mogleg å kombinere arbeid og familieliv.

Fjernundervising skal bli eit verktøy for å tilføre fleksibilitet i utdanningsløpa, både for vaksne og i vidaregåande opplæring for ungdom. Der vi innfører meir fjernundervising føreset dette gode pedagogiske praksisar som sikrar at kvar enkelt elev framleis får tilpassa opplæring og tett oppfølging.»

Møre og Romsdal skal ha eit fleksibelt og inkluderande utdannings- og kompetansetilbod som møter arbeidslivet og innbyggjarane sine behov
Møre og Romsdal skal ha eit arbeids- og næringsliv med auka innovasjonstakt, som lukkast med det grønne skiftet, utnyttar lokale fortrinn og dei teknologiske moglegheitene (Fylkesplan 2025-2028)

1.3 Møre og Romsdal fylkeskommune som «regional utviklar»

Møre og Romsdal fylkeskommune legger i sine planer opp til sentralisering av bosetting og tjenestetilbud til byer og tettsteder. «Byliv» er det som skaper attraktivitet og tiltrekker seg innbyggere og reduserer klima- og miljøbelastning slik fylket ser det. Fylkeskommunen har en plan for attraktive byer og tettsteder, men selv om store deler av fylket er distrikt, prega av spredt bosetting og store avstander, er det ikke noen politikk for bygdene.

Fylkeskommunen legger vekt på begrepet «smart spesialisering», som for Møre og Romsdal sin del betyr at næringsaktivitet knyttet til maritim og marin sektor, olje- og gassnæringa og havbunnsmineraler er det som er mest framtidsretta og som det blir satsa mest på. Samtidig vil fylket vise seg fram som miljøfylke nummer 1 i landet. I Regional planstrategi står det bl.a.: «Fiskeri, havbruk, petroleumsnæring og prosessindustri har vore dei dominerande næringane, men landbruk, reiseliv, møbel, byggenæring, handel, finans og transport er også sentrale for verdiskaping og vekst i regionen. Også innanfor mineralnæringa hadde Møre og Romsdal ei total omsetning på 1089 millionar kr. i 2022, og 275 årsverk fordelt på 96 uttak. Fylket har også størst salsverdi i landet på industrimineral». For alle desse næringane er det behov for meir kunnskap og innovasjon.»

Næringslivet i en distriktskommune som Tingvoll, for eksempel tekstilindustrien og lokalmatproduksjon som er i verdensklasse med enkelte produkter, er ikke eksplisitt nevnt i opplistinga fra fylkeskommunen. Hvis fylket skal fylle rolla som regional utvikler, må det også inn perspektiver som ivaretar utvikling og beredskap på andre områder og for andre næringer enn de mest dominerende. Hvis vi går til forskningsinstitusjonen RURALIS og Distriktssenteret, som begge jobber med distriktspolitik og muligheter for mindre steder, finner vi andre interessante perspektiver som bør vektlegges. Dette bør være interessant også i et distriktsfylke som Møre og Romsdal. Over tid er det alltid et *mangfold* i nærings- og samfunnsliv som sikrer overleving.

Det er ikke slik at alle etterspør bylivet, det finnes fortsatt et «marked» for bosetting på bygda. I en spørreundersøkelse svarte mennene at bosetting i distriktet er viktig for å utnytte ressursene, ta hele landet i bruk, skape verdier, opprettholde beredskap. Kvinnene svarte at de ville velge bygda fordi de trives der, hører til der, det er gode oppvekstvilkår for barn og unge og lite stress (Reidar Almås, Vega 2024).

Det trengs andre virkemidler, tilnærminger og arbeidsmetoder for å lykkes med å opprettholde bosetting og arbeidsplasser og attraktivitet på bygda enn i byene og de store tettstedene. Det er enda viktigere enn på større steder å mobilisere og engasjere ressurspersoner, jobbe fram fleksible og utradisjonelle løsninger og et tett samarbeid mellom det offentlige (kommunen, fylkeskommunen), næringslivet, frivilligheten og nøkkelpersoner.

Vi siterer noen idèer fra Reidar Almås sitt foredrag på Vega-konferansen i 2024:

«Lag «Småbruk 2.0», ved å dele ifrå hus/tomt med litt dyrka/dyrkbar jord, skogholt, bekk, kratt, tumleplass...

Legg til rette for «bortekontor» for telependlarar og hyttebuarar som har behov for eit kontorfellesskap der dei kan leige seg inn

*Sjå klimakrisa som ei redning, ikkje ein trussel og sats **på desentraliserte fagskolar innan dei typar handverk, bergverk og industri som trengst i det grønne skiftet.***

Lag stipendordningar for ungdom som vil inn i omsorgsyрка med vilkår om tilbakeflytting og bindingstid etter endt utdanning, med «sign on fee» ved oppstart i arbeid.

Kommunal støtte til «siste bonden i grenda» i grender der dei busette og hyttefolket er heilt avhengige av denne for brann og redning, brøyting, strøing og vedlikehald av veg.

Framtida i bygdenes arbeidsliv tilhøyrer fagarbeidarane i manuelle yrke, helse og omsorg.»

Og Torbjørn Wekre fra Distriktssenteret på samme møte, om distriktskommuner som lykkes:

Kommunene kan håndtere regler når det er påkrevet, orientere seg i et marked når de må det, og snu seg raskt for å få i gang et prosjekt, når det er opportunt. (Telemarksforsking 2012; Suksessrike distriktskommuner)

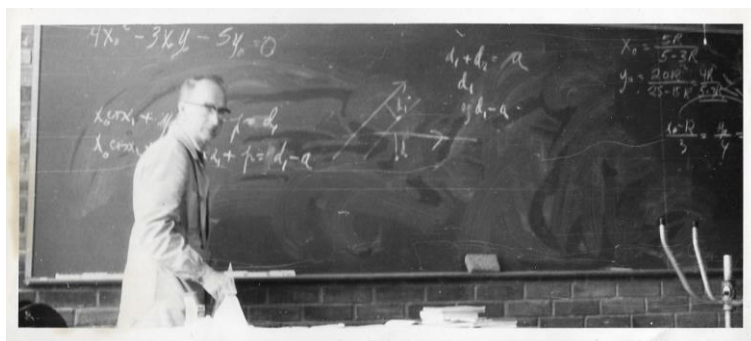
*«Nå, seks år etter den forrige studien, er det fremdeles **utviklingskulturen** i kommunen som ser ut til å være nøkkelen til å skape attraktivitet. Vi ser at det gjelder å ha en utviklingskultur der kommunen **må gripe muligheter** som oppstår. Det gjelder også å ha en utviklingskultur som **involverer og mobiliserer hele samfunnet.**» (Telemarksforsking; Suksessrike Distriktskommuner anno 2018).*

Vi trekker fram disse perspektivene for å løfte fram at det er helt nødvendig med et fortsatt samarbeid mellom fylkeskommunen og lokalsamfunnet dersom fylkeskommunen ønsker at steder som Tingvoll skal overleve. Fylkeskommunen kan ikke bare legge ned en hjørnesteinsbedrift i et lokalsamfunn uten å ha en plan for framtida til stedet.

1.4 Om Tingvoll som skolested

Tingvoll-russ 1971

Matematikk midt på 60-talet

(kilde: FB Tingvoll)

Tingvoll har ei stolt historie som skolested på Nordmøre. Det har vært landbruksskole, statsrealskole, og landsgymnas. På det meste var det over 500 elever og 22 klasser som gikk på realskole og gymnas på Tingvoll. Ni-årig grunnskole ble innført i Norge i 1969 og erstatta den sjuårige folkeskolen samt skolene på nivået mellom folkeskolen og gymnaset, det vil si framhaldsskole og realskole. Med utbygging av 9-årig grunnskole i alle kommunene ble det slutt på realskolen på Tingvoll. I 1997 fikk vi 10-årig obligatorisk grunnskole.

I 1974 ble lov om videregående opplæring vedtatt, og studieforbereidende og yrkesfag ble slått sammen til en og samme skole. Sunndal kommune var først ute på Nordmøre og høsten 1973 startet de første gymnaselevne ved skolen og fra 1976 skiftet skolen navn til Sunndal videregående skole. Med oppbygging av videregående skoler i de fleste kommunene, ble elevgrunnlaget i Tingvoll sterkt svekka.

Flere forsøk med å legge spesielle tilbud til Tingvoll (og andre distrikts-skoler), som idrettsfag, medier- og kommunikasjon, naturbruk og andre har ikke ført til at elevtallet har holdt seg oppe. «Spesialitetene» ble ganske umiddelbart etablert på andre skoler, særlig by-skolene. Situasjonen ved TVS de siste årene har vært et smalt tilbud og små klasser og nærmest hvert år en kamp om å greie å opprettholde de utlyste tilbuda.

Skolen har likevel levert svært gode resultater på gjennomføring og er en skole der hver elev blir sett og fulgt opp. I siste elevundersøkelse i Møre og Romsdal fylkeskommune svarte alle elevene på (TVS at de ikke var utsatt for mobbing, som den eneste skolen i fylket. Det blir lagt stor vekt på forebyggende arbeid og en inkluderende kultur slik at elevene blir godt kjent med hverandre. Eksamensresultatene har også vært gode. Dette viser at TVS er en svært god skole for elevene som går der.

Foto: Aura Avis.

Foto: NRK

Foto: Aura Avis

Tingvoll har altså gått fra å være et sentralt og viktig skolested på Nordmøre, der offentlige skoler har vært hjørnesteinsbedrifter i kommunen, til nå å stå i en situasjon der vi også kan miste siste rest av den videregående skolen.

På grunn av sin status som skolested, har Tingvoll i mange år hatt en langt større andel av befolkninga med høyere utdanning enn sammenlignbare kommuner. Tidligere realskole og gymnas, i senere tid videregående skole, har helt klart vært positivt for rekruttering til det lokale næringslivet og kommunen generelt. Det har også hatt betydning for rekruttering til forskningsinstitusjonene NORSØK og NIBIO, der det i dag er ca. 50 ansatte. Nedlegging av TVS vil derfor på mange måter være dramatisk for utviklinga i Tingvoll framover. I tillegg til praktiske utfordringer for framtidige elever og for rekruttering til næringslivet, handler det om mye av identiteten til Tingvoll-samfunnet.

1.5 Næringslivet sitt behov

Tingvoll har et allsidig næringsliv bestående av små og mellomstore bedrifter innen bygg, anlegg, handel, reiseliv, jord- og skogbruk og akvakultur. En hjørnesteinsbedrift tidligere var Tingvoll Ullvarefabrikk, senere Sellgrens Veveri, avd. Tingvoll.

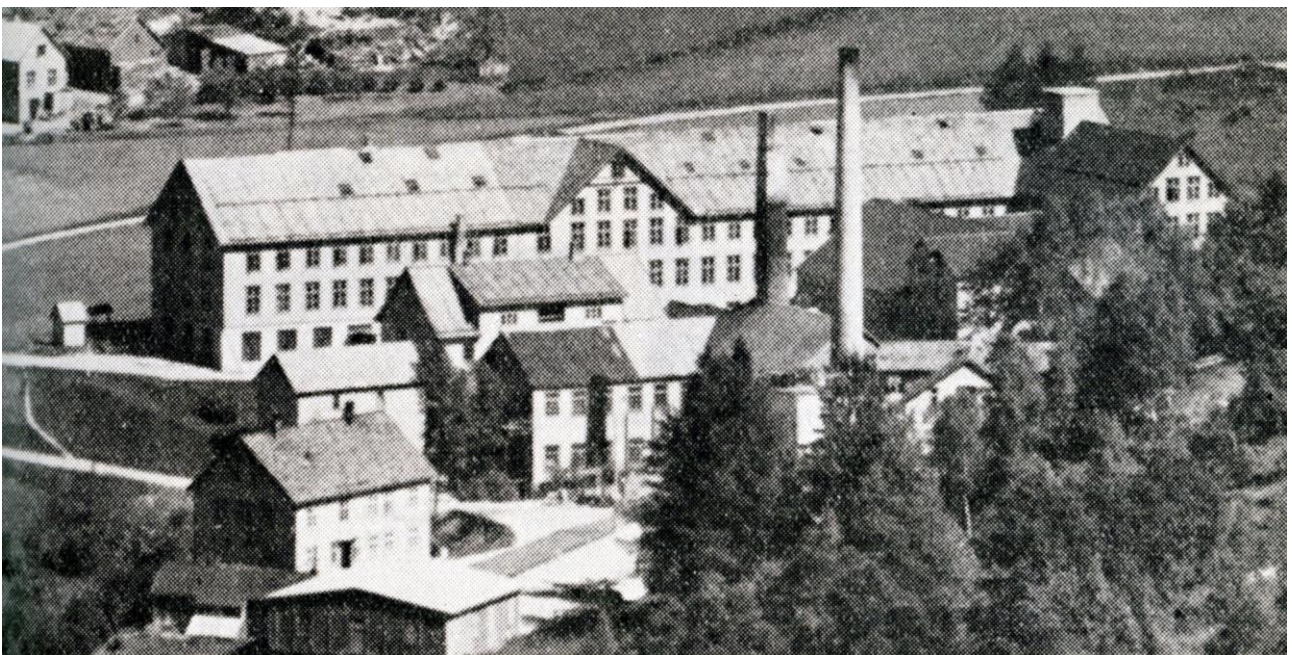

Foto: Carl Normann

Tekstilindustrien er fortsatt den største og mest særegne industri- og håndverksproduksjonen i kommunen. Tingvoll er en av få norske bygder der tekstilindustrien har overlevd konkurransen fra utlandet, og vi sitter i dag på verdifull kompetanse som ikke finnes noe annet sted i Norge. Krivi-vev – Norges eneste linveveri, produserer også stoff av norsk ull og produserer for eksport; vi har Møre Bånd og Vev; Tingvoll Ull; Tingvoll Ullfilteri og Nordmøre Sysenter, og vi har NORSOL som produserer innvendig og utvendig solskjerming, også basert på tekstilfibre. Bedriftene i Tingvoll var tidlig ute med miljøsertifisering og arbeider kontinuerlig med å forbedre seg på bærekraftig produksjon (vedlegg, liste over bedrifter). Til sammen er de nåværende tekstilbedriftene å vurdere som uunnværlige hjørnesteinsbedrifter i kommunen. Det arbeides nå med å

etablere ny bedrift (Re-Text) – evt. bedrifter – basert på tekstilgjenvinning. Re-Text, Krivi og Norsol er med i en skissesøknad til Grønn plattform ledet av NORSUS og en søknad til Norges forskningsråd i regi av SINTEF for utforsking av bioteknologi for bedre og mer bærekraftig utnyttelse av tekstilfibre.

Bilder fra FN's Sikkerhetsråd, sceneteppet Moss og blåvest Nordmøre fra Krivi, bånd fra Møre Bånd og Vev (foto: bedriftene).

Bedriftene innen bygg, anlegg og akvakultur har et regionalt eller nasjonalt marked og er svært avgjørende for arbeidslivet i kommunen. Tingvoll er en stor pendlerkommune, med liten egen arbeidsplassdekning. Det er derfor et mål å opprettholde og øke arbeidsplasser i kommunen og nærområdet. Kommunen har lav arbeidsledighet og næringslivet i Tingvoll sliter med å rekruttere fagfolk. Det gjelder særlig innen bygg, elektro, CNC-maskinering og 3D modellering, programmering, automatisering og robotisering og i tekstilindustrien.

I dette prosjektet legger vi til grunn at vi følger opp fylkeskommunens mål om fleksibel utdanning innretta først og fremst mot arbeidslivets behov. Vi vil da først og fremst se til at næringslivet i Tingvoll skal kunne utvikle seg og prioritere utdanning der Tingvoll har særlige fortrinn og styrke og kan tiltrekke seg elever og arbeidskraft utenfra. Vi vil også se til utdanningstilbud i nabokommunene og planlegge for at tilbuda ved de videregående skolene på Nordmøre skal utfylle hverandre.

1.6 Kommunen(e) sitt behov

De største rekrutteringsutfordringene for Tingvoll kommune er sykepleiere, lærere og førskolelærere. Dette er det samme utfordringsbildet som mange andre kommuner, og særlig distriktskommuner. Dette er også i samsvar med Normann-utvalgets analyser (NOU 2020:15).

KNN har gjennomført en kartlegging av kompetansebehov i Nordmøre-kommunene, og vi legger denne til grunn i vår rapport (Kompetanse og rekruttering, KNN 2024).

Helsepersonell, både sykepleiere, vernepleiere, helsefagarbeidere og annet helsepersonell skiller seg ut som vanskelig å rekruttere i nesten alle kommunene. Økonomi, regnskap og administrasjon, både i offentlig og privat sektor er utfordrende. Deretter kommer yrkesfaglig kompetanse, fagarbeidere, på mange områder, og teknisk kompetanse på fagbrevnivå, fagskole og høyere utdanning. Lærere, faglærere og pedagoger til skoler og barnehager etterspørres i alle kommunene. Andre behov som er nevnt er f.eks. bussjåfører og avløpere. Selv om det ikke er nevnt eksplisitt, mener vi det er - og vil bli - behov for digital kompetanse, programmering, automasjon og kunnskap om kunstig intelligens.

Illustrasjonsfoto, NSF

Straumsnes barnehage, foto Yngve Lie, Aura Avis.

1.7 Hva sier kommuneplanen?

Kommunestyret vedtok ny samfunnsdel til kommuneplanen 30. oktober 2024. Økokommuneerklæringen fra 1990 er fortsatt førende for arbeidet med samfunnsutvikling i Tingvoll (foto: Tingvoll kommune).

Kommunen har i sin nylig vedtatte samfunnsdel av kommuneplanen sagt at vi vil legge til rette for et langsiktig stabilt folketall og vil mobilisere for å skape flere arbeidsplasser basert på lokale ressurser og lokal kunnskap og kultur. Kommunen har vedtatt følgende hovedmål for 2024-2036, som har relevans for dette prosjektet:

- Vi har et veletablert samarbeid mellom kommune og næringsliv som legger til rette for utvikling og nyskaping

- Næringslivet og kommunen samarbeider gjennom gode offentlig-private samarbeid om entreprenørskapstrening og mentorskap for å skape nye arbeidsplasser i kommunen. Gjennom et systematisk samarbeid mellom kommune (skole) og næringsliv skal vi styrke rekruttering til arbeidslivet i kommunen og tilgang til boliger for tilflyttere/arbeidssøkere.

Måla skal nås gjennom følgende strategier:

- Samarbeid med andre kommuner og offentlige myndigheter
 - Regionråd og andre politiske fellesorganer
 - Tjenester og forvaltningsoppgaver løses i interkommunale samarbeid
 - Andre forvaltningsorganers tjenester lokalt inngår i partnerskap, som vegdrift, tannhelse og videregående skole.
- Samarbeid med næringslivet og forsknings- og utviklingsmiljøer

Lokale fortrinn utvikles for økt verdiskaping og attraktivitet, som innen lokalmatproduksjon og markedsføring, tekstilbransjens utviklingsmuligheter, Tingvoll Økopark og det tilknyttede forskningsmiljøet, reiselivsprosjekter og mye mer.

Illustrasjonsfoto noen av samarbeidspartene: Tingvoll barne- og ungdomsskole, Tingvoll videregående skole, Tingvoll næringspark.

1.8 Hva har vi av særlige ressurser

Særlig godt skolemiljø

Vi vil først løfte fram skolemiljøet ved TVS. Skolen kan vise til høy gjennomføringsgrad, skolemiljøet er trygt og godt. Det blir lagt stor vekt på forebyggende tiltak og inkluderende aktiviteter og elevene opplever seg sett og verdsatt og uten å oppleve mobbing (elevundersøkelse MRFK). Skolens kantine er en av flere viktige møteplasser og sørger for godt og riktig kosthold og trivsel. Det er også møteplasser og aktiviteter på kveldstid, som «Den ungdomsvennlige bygda», og det er tilgang til idrettsarenaer som kunstgressbane, idrettshall, svømmehall og flotte skianlegg. Tingvoll videregående skole – og tidligere Tingvoll gymnas – har en lang tradisjon i å levere flotte russerevyer, noe som også spleiser ungdommen sammen.

Mangfold av nasjonaliteter

Tingvoll har tatt imot flyktninger og asylsøkere siden tidlig på 1980-tallet og er derfor et mangfoldig lokalsamfunn når det gjelder folkeslag og kultur. Det betyr at det er elever fra mange ulike land som går på TVS, og at skolen dermed har en viktig integreringsfunksjon. Kommunen kjøper tjenester fra videregående skole til norskopplæring for asylsøkere og flyktninger. Dette gir fylket en ekstra inntekt og bidrar til at det er

lettere å rekruttere språklærere bl.a. Uten TVS vil det bli vanskelig for Tingvoll kommune å fortsette å ta imot flyktninger. Det vil være dårlig beredskap i den særdeles usikre verdenssituasjonen vi har nå.

Allsidig og engasjert næringsliv

Tingvoll har et allsidig næringsliv og behov for å rekruttere et mangfold av fagarbeidere. Noen bedrifter har produkter i verdensklasse og eksporterer disse, andre har et lokalt og regionalt marked. Næringslivet og kommunen er positive til å gjennomføre opplæring i bedrift og næringslivet står samla bak initiativet om å utvikle nye utdanningstilbud.

Fremragende forskingsmiljø

Tingvoll har også et fremragende forskningsmiljø innen landbruk, miljø og bærekraft, ved NIBIO og NORSØK. Det kan gi muligheter for opplæring og praksis som en ikke kan få andre steder i fylket, og det kan gi innføring i forskning for elever som ønsker det, for eksempel gjennom oppgaver.

Forskningsinstitusjonene har erfaring i å tilrettelegge undervisningsopplegg for videregående elever og studenter i høyere utdanning, og har deltatt i utvikling av læremateriell for NDLA. NORSØK tar imot alle 6. – og 10.klasser på Nordmøre for en dag med opplæring innen elsikkerhet og fornybar energi, gjennom en samarbeidsavtale med NEAS. Fagområder og tema vil være innenfor naturbruk (jordbruk, skogbruk, jakt og matproduksjon), fornybar energi og bærekraftanalyser.

Tilgang på hybler

Tilgang på hybler har av og til vært en flaskehals, og særlig etter den omfattende bosettinga av flyktninger de siste åra. Det arbeides nå med å se på muligheter for å etablere et bo-kollektiv eller mini-internat i nærheten av skolen. Det vil gjøre det enklere for elever å søke seg til Tingvoll og det vil være positivt for elevmiljøet.

1.9 Utredningsmål og tidsperspektiv

Målet med utredninga fra næringslivet på Tingvoll er å gi et konkret innspill til fylkeskommunens arbeid med ny videregående skolestruktur og samtidig undersøke mulighetene for et fagskole-, videre- og etterutdanningstilbud som det er naturlig å lokalisere til Tingvoll.

Utredninga skal være ferdig og overlevert fylkeskommunen i tide til å være en del av kunnskapsgrunnlaget før høring om ny struktur sendes ut i juni 2024. Utredninga skal derfor være ferdig innen 1.april 2025.

Utredninga skal legge fram ei prioritert liste over aktuelle og gjennomførbare utdanningstilbud og rangere disse i forhold til måloppnåelse på: - viktighet for næringslivet, - elevtilgang, -økonomi (for fylkeskommunen, kommunen, næringslivet, elevene), - elevtilfredshet/elevmiljø, - arbeidsmiljø/rekruttering, -gjennomføringsgrad, -integrering/bosetting, - betydning/ringvirkninger for lokalsamfunnet.

Tidspunkt for iverksetting av mulige nye tilbud skal undersøkes. Det er et mål at nye tilbud innen videregående opplæring skal være igangsatt fra høsten 2026 og fagopplæringstilbud/ etterutdanning-/videreutdanningstilbud skal være igangsatt fra høsten 2025 eller våren 2026.

2 Materiale, metode og resultater

2.1 Demografi

Elevtallsutviklinga i grunnskolen i Tingvoll i tidsrommet 2024-2034 viser en nedadgående trend med den oversikten vi har over befolkninga i dag. Særlig dramatisk blir dette fra skoleåret 2033/2034. Elevtallet er også ganske avhengig av bosatte flyktninger. Bosetting av flyktninger framover, og om allerede bosatte flytter fra kommunen, har stor betydning for elevtallet. Oversikten vi har stemmer godt overens med SSB sin framskriving for middels nasjonal vekst. Ser vi enda lenger fram i tid, er prognosene videre nedgang.

Tabell 1: Elevtallsutvikling på ungdomstrinnet i Tingvoll.

Skoleår	24/25	25/26	26/27	27/28	28/29	29/30	30/31	31/32	32/33	33/34	
Elevtall 10.kl	37	40	37	32	31	39	25	31	31	23	
Minus flyktn.	35	33	37	29	25	35	22	26	30	20	

Ikke på noe tidspunkt er elevtallet større enn 2 klasser på u-trinnet for Tingvoll og Straumsnes samla sett. Klassestørrelse på videregående opplæring er opp til 30 på studieforbereende og 15 på yrkesfag.

TVS har rekruttert elever fra andre kommuner, særlig til idrettslinja og de siste åra også til vg1 naturbruk. Utviklinga i elevtall er imidlertid ganske lik for de andre kommunene på Nordmøre. I og med at de største skolene har et breiere tilbud, vil det bli stadig vanskeligere å rekruttere elever til Tingvoll, med mindre helt spesielle og attraktive tilbud blir lagt dit og at skolen får «enerett» på disse.

I oversikt over elevtallsutviklingen i de ulike skoleregionene i Møre og Romsdal er prognosen en nedgang på 104 elever som starter på vg1 i skoleregion Nordmøre fra skoleåret 2024/2025 til skoleåret 2033/2034. Nordmøre er den skoleregionen som har størst nedgang, og nedgangen i elevtall er størst i distriktskommunene. Utvida rett til videregående opplæring og til omvalg kan bety flere elever enn det disse talla viser.

Tabell 2: Høringsbrev-Tilbudsstruktur for videregående opplæring 2025-2028;Udir/grunnskolens informasjonssystem.

Skoleregion	2024/2025	2025/2026	2026/2027	2027/2028	2028/2029	2029/2030	2030/2031	2031/2032	2032/2033	2033/2034
Nordmøre	611	613	627	570	565	532	524	543	507	496
Romsdal	844	840	789	809	831	800	721	749	759	697
Nordre Sunnmøre	1339	1402	1288	1325	1279	1292	1240	1226	1277	1223
Søre Sunnmøre	584	618	554	542	543	504	484	486	459	497
Møre og Romsdal	3378	3473	3258	3246	3218	3128	2969	3004	3002	2913

Statistikken viser også at det blir flere pensjonister som går ut av arbeidslivet, samtidig som antall 16-åringer går ned. Dette gir en redusert arbeidsstyrke og blir også en utfordring for arbeidslivet, både privat næringsliv og offentlig sektor. Informasjon om kompetansebehov rundt om i fylket blir en viktig premiss for dimensjonering og plassering av videregående opplæring.

For dette prosjektet, med mål om å utrede mulige modeller for utdanningstilbud på Tingvoll – «studiebygda Tingvoll», betyr dette at videregående opplæring må først og fremst skreddersys til det arbeidslivet i Tingvoll og nærområdet trenger, og det må etableres et mer fleksibelt utdanningstilbud både innenfor videregående opplæring og videre-/etterutdanning. For fylkeskommunen vil det ikke være forsvarlig å opprettholde videregående opplæring på Tingvoll med de tilbuda som eksisterer per nå og med et søkertall som hvert år er på grensa - eller under grensa - for å opprette klasser, og et sterkt redusert elevtall fram mot 2033/34.

2.2 Nærmere kartlegging av næringslivet og kommunen sitt behov og elevenes ønsker

Metode

Vi har gjennomført en spørreundersøkelse blant ungdomsskoleelevene i Tingvoll om hvilke utdanningstilbud de ønsker seg, og hvilke jobbmuligheter de ønsker seg og sikter seg inn mot.

Prosjektet har også gjennomført en spørreundersøkelse til aktuelle bedrifter i kommunen om hvilket behov de har for å rekruttere fagarbeidere de neste 1-15 år, hvor mange lærlinger de ønsker og kan ta imot, hvilke krav og støtte-/kompensasjonsordninger trenger de for å ta imot elever. Vi har også spurt om mulighet og ønske om å ta imot fremmedspråklige elever/ flyktninger. Vi har stilt samme spørsmål til kommunen.

Gjennom dette spørreskjemaet har vi forsøkt å kartlegge behov både for videregående opplæring og fagskoletilbud samt etter- og videreutdanning for folk som er i arbeid.

Vi har i noen grad undersøkt behovet for høyere utdanning innen tekstilfaget for noen tekstilbedrifter i andre deler av fylket. Vi har også gjennomført noen intervjuer i tillegg.

Vi har gjennomført et informasjonsmøte for næringslivet i kommunen, med 30 deltakere, og tatt med videre nye innspill derfra.

Til slutt har vi satt sammen ønsker fra elever, bedrifter og kommune for å anslå hvilke utdanningstilbud det er realistisk å etablere.

Resultat

Elevene sine ønsker

Spørreundersøkelsen blant elevene i 8., 9. og 10.klasse i Tingvoll kommune viser at de i stor grad er motivert for å utdanne seg til det lokale og regionale næringslivet.

Hvis disse ønskene følges opp når elevene skal søke opptak, ser vi at det er behov for og vil fylles en klasse med studiespesialisering/idrett. Videre ser vi at det er stor interesse for bygg- og anleggsgfag, naturbruk og helse- og oppvekstfag. Litt overraskende mange som er interessert i frisør og design, men det er også lovende for næringslivet. Vi har også spurt elevene om hvilket yrke de ser for seg for å få litt mer innsikt i hvordan de tenker. For helse- og oppvekst fordeler svarea seg likt på at de vil arbeide i skole/barnehage eller helse. For naturbruk fordeler det seg likt på blå og grønn linje. For grønn linje sier flere at de vil jobbe med dyr, med skogbruk eller bli dyrlege. For bygg og anlegg er det mange som sier snekker og tømrer og en del

sier maskinkjører. Det er ikke så mange som svarer elektro, men de som ønsker det er veldig motivert for å bli elektriker. Frisør og kokk er kryssa av fra mange, og så er det også mange som vil bli designere, som vil jobbe i tekstilbedriftene i kommunen, enten i produksjon eller med salg og service. Ei mindre gruppe orienterer seg mot oljebransjen, oljeboring og høyteknologi.

Tabell 3: Oppsummering elevønsker.

		10.kl Pri 1	10.kl Pri 2	10.kl Pri 3	9.kl Pri 1	9.kl Pri 2	9.kl Pri 3	8. kl Pri 1	8. kl Pri 2	8. kl Pri 3
Yrkesfaglige program	Bygg og anleggsteknikk	2	2	2	2	8	4	4	1	2
	Elektro og datateknologi	0	2	1	1	1	1	0	2	2
	Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	1	1	2	0	2	0	1	2	4
	Håndverk, design og produktutvikling	1	0	1	3	0	2	0	2	0
	Helse- og oppvekstfag	3	5	2	2	3	4	1	4	2
	IT og medieproduksjon	1	0	1	0	1	0	2	1	1
	Naturbruk	2	3	2	9	8	6	2	3	4
	Restaurant og matfag	2	4	2	1	1	2	0	2	4
	Salg, service og reiseliv	0	3	1	0	1	2	1	2	4
	Teknologi og industrifag	6	1	6	0	1	2	1	0	2
Studieforberedende	Idrettsfag	1	2	0	9	4	4	11	4	3
	Studiespesialisering	6	1	5	3	5	3	5	5	2
	Teknologi	0	1	0	4	1	5	2	1	0
Andre ønsker	TIP				1	1	1			

Privat næringsliv sitt behov

For det private næringslivet viser spørreundersøkelsen at det er størst behov for fagarbeidere innen tekstilindustri, bygg og anlegg, elektro, jord- og skogbruk og akvakultur. Tekstilindustri omfatter både materiallære, fargelære, design, søm, programmering og maskinlære. Bygg og anlegg omfatter f.eks. tømrer, snekker, sveiser, murer, maskinkjører og rørlegger. Lokalmatprodusentene i Tingvoll har behov for fagkunnskap innen helt spesielle emner, gjerne som etterutdanning etter videregående. Så er det kommet inn sterke ønsker og behov for utdanning innen programmering, automasjon og KI fra noen bedrifter, og det er signalisert behov for flere som vil jobbe innen salg og service.

Kommunen sine behov

Kommunen har størst behov for helsefagarbeidere, førskolelærere og IT-kompetanse. Innenfor helse nevnes spesielt generelt helsefag, miljøarbeid, eldreomsorg, demensomsorg, rehabilitering, velferdsteknologi og farmasi som fagområder som må styrkes. Ut fra tidligere undersøkelser og reelt behov er det også behov for lærere på ulike trin og for ulike fag. Kommunen nevner også ledelse og prosessledelse som et behov i forbindelse med rekruttering og/eller videreutdanning. Det er et stort behov for god norskopplæring av flyktninger og kvalifisering av flyktninger til helsearbeidere og arbeid i barnehage.

Dernest er det varierende behov for rekruttering og økt kompetanse i ulike merkantile fag.

Sammenstilling ønsker fra elever – næringsliv - kommune

Når vi sammenstiller elevenes ønsker, bedriftenes og kommunens behov for rekruttering de nærmeste 1-15 år og hvor mange lærlinger de kan håndtere, ser vi at det vil være mulig å oppfylle alle ønsker innenfor bransjene tekstil, bygg og anlegg, helse- og oppvekst og naturbruk (inkl. skog). Det vil også være mulig å tilby opplæring i bedrift for de få som ønsker salg og service, frisør eller kokk.

På spørsmål om behov for videre- og etterutdanning eller høyere utdanning, er det også meldt inn behov særlig fra tekstilbedriftene og kommunen, som vil kunne oppnås gjennom etablering av et studiesenter med et fleksibelt tilbud fra fagskoler og andre som tilbyr etter- og videreutdanning. Innmeldte behov viser at det vil være «marked» for et slikt tilbud på Tingvoll, også for å kvalifisere flyktninger til arbeidsmarkedet.

2.3 Alternative løsninger for videregående opplæring på Tingvoll

Vi har valgt å skissere alle ulike tenkbare alternativer til videregående opplæring på Tingvoll vi ser per nå og vurdere realismen i hvert alternativ med hensyn til elevtall, økonomi og de andre utredningsparameterne (se kap. 1.7).

Tabell 5: Oversikt over tilbudet ved TVS i dag, kilde MRFK.

Programområde	Utd.program	Klasser	Plassar	Elevar
Vg1 Bygg og anleggsteknikk	Bygg- og anleggsteknikk	1	15	11
Vg1 Helse- og oppvekstfag	Helse- og oppvekstfag	1	15	10
Vg1 Idrettsfag	Idrettsfag	1	30	19

Vg1 Naturbruk	Naturbruk	1	15	15
Vg1 Studiespesialisering	Studiespeisalisering	0	0	0
Vg2 Tømrer	Bygg- og anleggsteknikk	0	0	0
Vg2 Helsearbeidarfag	Helse- og oppvekstfag	1	9	6
Vg2 Idrettsfag	Idrettsfag	0,5	15	6
Vg2 Realfag	Studiespesialisering	0,25	7	6
Vg2 Språk, smfunnsfag og økonomi	Studiespesialisering	0,25	8	5
Vg3 Idrettsfag	Idrettsfag	1	30	11
		7		89*)

*) Elevtallet i oktober 2024 er 73, 22 elever flytta til andre skoler, 5 nye i lokalt inntak.

Vi introduserer med dette en ny modell for videregående opplæring i bedrift som er gjennomført i Nordland fylkeskommune ved Knut Hamsun videregående skole, kalt «Steigen-modellen». Denne modellen er lagt opp med 2 dager skolefag og 3 dager i bedrift på vg1 og vg2, deretter 2 år lærling i bedrift.

Fordelen med en slik modell er at flere yrkesfag kan samles i felles fag på skolen og slik kan klassene fylles opp. Elevene får allerede første år ut i bedrift og får opplæring der og litt lønn. Det kan gi mer relevant praksis i det faget eleven har valgt, det er motiverende å begynne å tjene litt penger og det er en fordel for bedrifter som vil rekruttere arbeidskraft å få gi nødvendig opplæring fra første år på videregående.

Modellen er fleksibel og gjør det enklere å tilpasse yrkesfagtilbudet hvert år etter ønsker fra næringsliv og elever, og gjør det enklere å endre utdanningsløp hvis ønskelig. Modellen er unik når det gjelder å sikre lokalt arbeidsliv og beredskap fordi det rekrutterer kompetent arbeidskraft til det lokale næringslivet og kommunen. Modellen gir mindre behov for lærere i ulike programfag ved skolen, men det må kreves av bedriftene at de følger opp elevene slik at læreplanen oppfylles. I noen fag er det muligens behov for noe teoriundervisning i programfaget på skolen. Det vil være behov for en stilling som koordinator for disse elevene ved skolen.

I tabellen under har vi lista opp de alternativene vi mener må vurderes, inspirert av «Steigen-modellen». Vi har forsøkt å gi et anslag på realistiske elevtall, klassetall, hva som trengs av investeringer, undervisningsareal og økonomi.

Tabell 6: Oversikt over alternativer.

Alt nr.	Beskrivelse av alternativet	Elevtall	Klasse-tall	Investerings-behov	Areal-behov	Økonomi (innsparing skoledrift)
1	Nedlegging av TVS	0	0	0	0	-10 mill. (evt. mer over tid)
2	0-alternativet (som nå)	Ca. 70	6-7	Vedlikehold 42 mill.	Kan krympes	0

3	0-alternativet + vg2 skog (jfr. tidligere vedtak om etablering av vg2 skog på Tingvoll)	75-80	7-8	Vedlikehold 42 mill. + ca. 3 mill.	Kan krympes	+ 1,5 (+2,5)
4	0-alternativet + landslinje tekstil (?)	75-85	7-8	Vedlikehold 42 mill. + 1 mill?	Kan krympes	+1,5 (+2,5)
5	0-alternativet + vg2 skog + landslinje tekstil	80-90	8-9	Vedlikehold 42 mill. + 3-4 mill.	Kan krympes	+ 3 (+5) mill
6	Bare Steigenmodellen for yrkesfag, med bygg/anlegg/elektro/helse/oppvekst/tekstil/design	30 (2x15) (2x15 lærlinger)	1 (Vg1 og vg2 på skole, halv tid, vg 3 og vg 4 lærlinger)	Vedlikehold	Minus 2400 m ² -3 mill	-8 (-14) mill. i klasseressurs, tillegg koordinator, redusert grunntilskudd, - 2,0 mill**)
7	Steigenmodellen med bygg/anlegg/elektro/helse/oppvekst/tekstil/design/ naturbruk (da kan skogbruk gå inn her)	40-50	2	Vedlikehold	Minus 2400 m ² -3 mill	-5,0 (-9) - 6,5 (-11,5) mill. i klasseressurs, tillegg koordinator, redusert grunntilskudd, -1,5 mill
8	Alt. 6 eller 7 + vg1-3 idrett/studiespes.	90-110 (+ (2-3) x15 i lærlinger)	4-5	Ombygging og vedlikehold	Minus 1200 m ² -1,5 mill	-4,0 (-7,0) mill. i klasseressurs, tilleggsressurs koordinator
9	Alt. 6 + vg1 naturbruk + vg2 skog + vg1-3 idrett/studiesp.	100-110	6	Ombygging og vedlikehold + inv. +3 mill	Minus 1200 m ² -1,5 mill	-1,0 (-2,0) mill

*) Vi har brukt tall for 2024 for fordeling av økonomiske ressurser, 4,9 mill i grunntilskudd, 1,5 mill i klasseressurs og sett bort fra elevressurs. For bygg er brukt tall fra SSB på drift av skolebygg i Møre og Romsdal fylkeskommune. I parentes har vi lagt inn nytt realistisk tall for klasseressurs på 2,5 mill, etter info. fra MRFK. Bruker 2,5 mill/klasse i sammendraget.

**) Forutsetter at alle andre elever kan tas inn på andre skoler uten merkostnad.

2.4 Fagskoletilbud, etter- og videreutdanningstilbud

Fra utdanning.no/tema/nyttig_informasjon/hva_er_fagskole: Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning på nivået over videregående opplæring.

Utdanningen varer fra et halvt til to år med heltidsstudier, lenger hvis en velger deltidsstudier. Halvt års studie (heltid) gir 30 stp, fagskolegrad (ettårig studium på heltid) gir 60 stp, høyere fagskolegrad (to-årig studium på heltid) gir 120 stp. Karakterene er etter bokstavsystemet A (best) til F(stryk). Ved noen avsluttende vurderinger gis karakter bestått/ikke bestått. Dersom en har oppnådd høyere fagskolegrad, 120 stp, gir det generell studiekompetanse som er opptaksgrunnlag for høyskoler og universiteter.

Man kan søke opptak til fagskolestudium basert på fullført videregående opplæring med yrkesfaglig kompetanse, generell studiekompetanse eller realkompetanse.

Det er både private og offentlige fagskoler. De fleste utdanninger innen tekniske fag, helse- og oppvekstfag og maritime utdanninger er gratis, uavhengig av om det er en offentlig eller privat fagskole. Utdanning innen IT, markedsføring og kreative fag, tilbys vanligvis av private fagskoler som tar skolepenger.

Det er ingen formell forskjell på om du har tatt fagskoleutdanning ved en privat eller offentlig fagskole. Det som er viktig, er at skolen og utdanningen er akkreditert. At en fagskole eller et fagskoletilbud er

akkreditert betyr at den er formelt godkjent. Det er kun etter at en fagskole har blitt akkreditert av NOKUT at de kan kalle seg en fagskole, enten de er privat eller offentlig. Elever ved en akkreditert fagskole har rett til støtte og lån fra Lånekassen.

Oversikt over alle fagskoletilbud i landet, se: nokut.no/fagskule-hogare-yrkesafgleg-utdanning-akkrediterte-fagskuletilbud/

I Møre og Romsdal er det flere tilbydere av fagskoleopplæring: Fagskolen i Møre og Romsdal (Ålesund, Kristiansund), Norsk Fjellfagskole (Rauma), Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse (Ålesund), Ytre kunstfagskole (Ålesund), KBT Fagskole (Ålesund), NKI fagskoler AS (Ålesund), Folkeuniversitetets Fagskole AS (Ålesund), Gokstad Akademiet AS (Molde).

Fagskolen i Møre og Romsdal er akkreditert for automatisering, boring, bygg, dekksoffiser, elkraft, havbunnsinstallasjoner, maskinoffiser, maskinteknikk, prosessteknikk og psykisk helsearbeid og rusarbeid. Ingen av de som gir tilbud i Møre og Romsdal er akkreditert innenfor tekstilindustri, søm, design o.l.

Akkreditering fra NOKUT for nye fag er en omstendelig prosess og tar lang tid. En fagskole som er akkreditert for et fagområde kan få selvakkreditering for tilpasninger og utvidelser innenfor samme fagområde.

Vi har derfor undersøkt om det finnes fagskoletilbud innenfor tekstil blant fagskoler i landet, og om det kunne være mulig for disse å etablere et tilbud på Tingvoll. Fagskoletilbudene er både stedsbaserte og nettbaserte med samlinger. Flere og flere fagskoler har utvikla nettbaserte studier de siste åra. Dette gjør det enklere å etablere ulike og fleksible tilbud også på mindre steder.

Norges Fagakademi AS fikk i 2023 akkreditert et utdanningstilbud innen «redesign, søm og tekstil» på 30 stp. Emner: Analog og digital teknikk (8 stp); Sømrelaterte verktøy (4 stp); Søm (14 stp); Motehistorien og tekstilindustrien (4 stp). Norges Fagakademi AS har søkt godkjenning av et utvida tilbud med større vekt på produksjon og som gir 60 stp.

Norges Fagakademi gir i tillegg utdanningstilbud innenfor HR, jus, regnskap, lønn, bar manager, makeup artist og reiselivskoordinator, dvs. ingen av tilbuda konkurrerer med andre fagskoletilbud i fylket.

Utdanningen gis både på heltid og deltid og er klasseromsbasert eller nettbasert og samlingsbasert, med samlinger i Oslo, Trondheim og Fredrikstad. Etter møter med Norges Fagakademi er det avklart at de kan etablere heltids- eller deltidsstudium innen «Redesign, søm og tekstil» med nettbasert klasseromsundervisning på Tingvoll og fysiske samlinger hos tekstilbedriftene på Tingvoll. Oppstart kan være allerede høsten 2025. Detaljer når det gjelder undervisningsopplegget kan avtales og tilpasses bedriftene våre sine særlige behov, og kan tilbys til hele fylket. Faglærere tilbys fra Oslo, Trondheim og

Tingvoll. For å etablere tilbudet trenger vi et elevtall på 8-10 og et klasserom innreda for videoundervisning/nettundervisning. Dette foreslår vi å legge til TVS og søke ekstern finansiering til utstyr.

Med etablering av undervisningsrom for nettbaserte studier, er det også mulig å tilby videre- og etterutdanning innenfor andre fag, både for enkeltelever og klasser og som voksenopplæring. Både fagskoler, høyskoler og universiteter gir tilbud som kan kjøpes. For tekstilfaget har vi blant annet sett på studier ved tekstiluniversitetet Borås. For andre fag er det mange muligheter.

Etablering av et slikt undervisningsrom vil gi nye muligheter for nettbasert undervisning til videregående elever og et bedre tilbud til norskopplæring til flyktninger og asylsøkere.

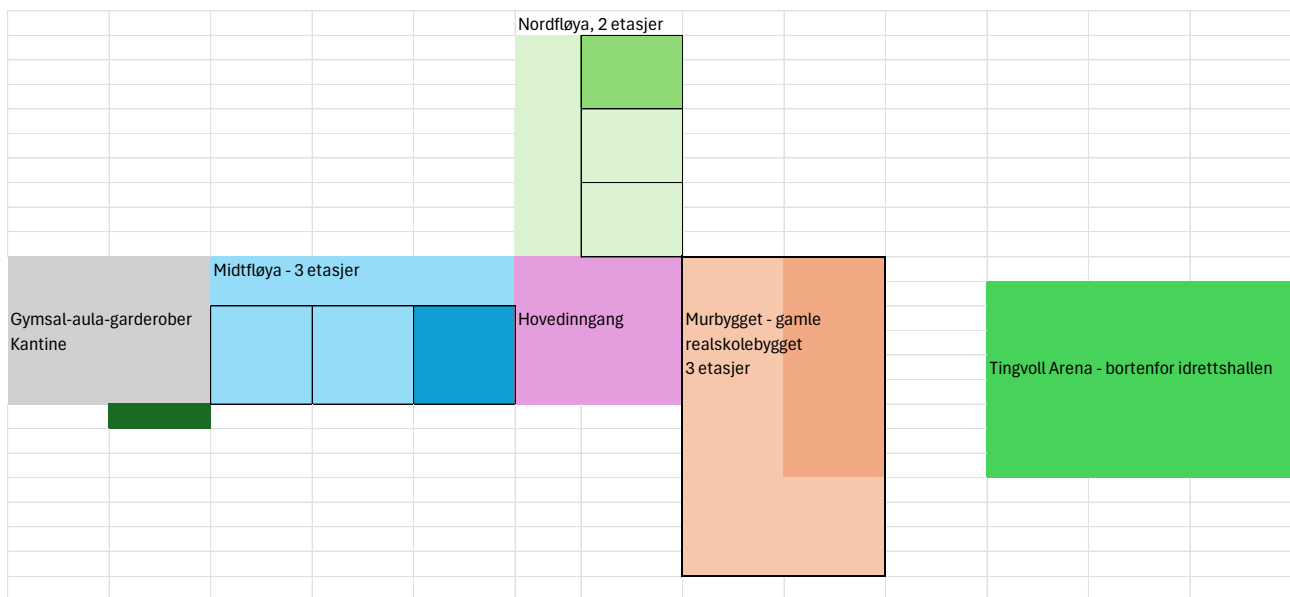
Vi vil foreslå at Norges Fagakademi søker om ekstra studieplasser lokalisert til Møre og Romsdal for å bidra til finansiering av tilbudet på Tingvoll. Tilskuddsordninger fra Møre og Romsdal fylkeskommune til nye og innovative opplæringstilbud bør også vurderes.

Regjeringen la 14. mars fram en ny stortingsmelding om styrking av fagskolene (Meld. St. 11 (2024–2025) - Fagfolk for en ny tid). Fagskolene gir praksisnære, korte utdanninger som er tett på arbeidslivet og får nå både økte økonomiske rammer, økt fleksibilitet og mulighet til å tilby høyere yrkesfaglig utdanning på NKR-nivåene 6 og 7, og utdanningen skal plasseres i en egen yrkesfaglig søyle. Denne blir en parallell til søylen for universitets- og høyskoleutdanning. Dette gir økt mulighet for etablering av et fagskoletilbud innenfor tekstil på Tingvoll.

2.5 Mulige samarbeidsløsninger

Opprettholdelse og etablering av nye utdanningstilbud er en nødvendighet for næringslivet, det er svært viktig for samfunnsutviklinga i Tingvoll kommune og det er viktig for fylkeskommunen for å gi elever utdanning til arbeidslivet i regionen og et godt og trygt læringsmiljø. For alle parter er det nødvendig å finne økonomisk bærekraftige løsning er. Et samarbeid om bruk av areal og utstyr og personale mellom partene vil gi den mest effektive og mest fleksible løsninga.

Fylkeskommunen må for sin del avklare hvilket minsteareal det er bruk for med den modellen som velges. Kommunen må avklare hvilke funksjoner som kan samlokaliseres med fylkeskommunen for å utnytte arealet best mulig. Næringslivet, fylkeskommunen og kommunen må avklare muligheter for felles bruk av utstyr og andre ressurser.

Illustrasjon – arealet ved Tingvoll vidaregåande skole.

Med utgangspunkt i et forslag til utviklingsplan som tidligere er utarbeidet fra fylkeskommunen, er vårt innspill fra næringslivet at fylkeskommunen beholder alle tre etasjene i midtfløya, kantine, aula/gymsal med garderober. Dette bør være tilstrekkelig areal til det antall klasser vi ser for oss uansett alternativ som blir valgt.

Flyktningetjenesten til kommunen har behov for 5 kontor pluss møterom, universelt utforma og tilpassa formålet, samt 4-5 parkeringsplasser. Hvis det kommer en øning i flyktningetallet, kan det bli behov for flere kontorer. Vi har foreslått et digitalt klasserom og studieplasser spesielt utrusta for nettundervisning og nettstudier, og det må avsettes plass til norskundervisning og andre integreringstiltak.

Det er også kommet innspill på behov for kontorplasser for organisasjoner eller enkeltmannsforetak som faglig kan passe på et studiesenter, for eksempel gjesteforelesere, idrettslag og MOT.

Fra næringslivet foreslår vi også at det blir gjort et pilotforsøk med å flytte 10.klasse til studiesenteret.

Hvordan disse funksjonene best kan samlokaliseres bør utredes av fylkeskommunen og kommunen i fellesskap.

Det bør diskuteres med kommunen om det på sikt er andre funksjoner som kan samlokaliseres, f.eks. bibliotek, slik at nåværende bibliotekbygg kan tas ut av drift eller omdisponeres til andre formål, for eksempel hybler.

Tingvoll Arena forsøkes lokalisert til skoleområdet, finansiert av Sparebankstiftelsen iTingvoll og spillemidler.

Fylkeskommunen kan med dette redusere sitt bruksareal med 1000-1200 m².

Ut fra FDV-kostnader i dag, vil dette kunne avlaste fylkeskommunen med 1-1,5 mill. kr. Flyktningetjenesten får samme kostnad som i dag eller mindre. Fagskole, nærings- og organisasjonsliv blir nye leietakere.

Utredning av behov for ombygging, vedlikehold og tilpasning med tilhørende kostnadsoverslag og fordeling av kostnader for å få best mulig løsning og mer presise tall må gjennomføres av fylkeskommunen (BYVE).

Fordelene med en slik samlokalisering og omorganisering er at hele nåværende TVS blir et komplett studiesenter, for elever fra 10.klasse, til videregående opplæring og fagskoletilbud, etter- og videreutdanningstilbud, opplæring og integrering av fremmedspråklige og flyktninger. Dette legger til rette for et attraktivt studentmiljø og lettere samarbeid om ressurser på alle plan.

Fra kommunen har vi fått innvendinger mot å flytte ungdomstrinnet sammen med videregående. Motforestillingene har både gått på at ungdomstrinnet må skjermes fra eldre elever og at det vanskeliggjør disponering og samarbeid av personalet i grunnskolen.

Elevundersøkelsen i Tingvoll viser at særlig 10.klasse har behov for endring og økt motivasjon og økte utfordringer. Vi mener dette kan oppnås på en god måte ved å flytte 10.klasse opp i «studiesenteret» og etablere et eget prosjekt i samarbeid med fylkeskommunen for å bedre overgangen fra ungdomstrinnet til videregående. Det vil gi elevene tilgang på flere og nye ressurser og det vil bidra til å rekruttere til videregående ved TVS. Når det gjelder disponering av personale, kan det gjøres avtaler mellom kommunen og fylkeskommunen som løser dette og lettere sikrer kvalifiserte lærerressurser for begge parter.

Hvis Tingvoll kommune ikke vil flytte noen funksjoner inn i studiesenteret, kan hele det gamle realskolebygget tas ut av drift. Det gir en innsparing for fylkeskommunen, men en dårligere løsning når det gjelder å utnytte synergier i et samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunen, for eksempel samarbeid om lærerressurser, rådgiverfunksjon og andre naturlige samarbeidsløsninger.

2.6 Prioritering av utdanningstilbud

I tabellen under har vi rangert de ulike alternativene etter de kriteriene for måloppnåing vi mener er de viktigste, med en skala fra 1 til 5, der 5 er høyeste score. Alle kriteriene er vurdert etter samme skala og det er ikke foretatt noen vekting mellom kriteriene i denne tabellen. Vurderinga er gjort av prosjektgruppa samla.

Tabell 7: Prioritering av alternative utdanningstilbud.

[illegible]

7	Steigenmodellen med bygg/anlegg/elektro/helse/ oppvekst/tekstil/design/naturbruk	4	3	5	3	3	5	4	27
8	Alt. 6 /7+ idrett/studiespes.	4	5	5	4	4	4	5	31
9	Alt. 6 + idrett/studiespes + vg1 naturbruk + vg 2-3 skog	5	5	5	5	4	2	5	31

Hvis vi går videre med en ulik vektning av kriteriene vil resultatet kunne bli et annet, alt etter hvilket kriterium vi vektlegger mest. Fra prosjektgruppa vil vi legge mest vekt på næringslivets behov, at vi opprettholder et godt elev- og læringsmiljø og ringvirkningene for lokalsamfunnet av å opprettholde Tingvoll som et studiesenter. Det betyr at elevtallet ikke må bli for lite og tilbudet ikke for snevert. Det er også viktig å kunne tilby fagopplæring og etter- og videreutdanning for voksne, og ikke minst å kunne gi norskopplæring og fagkompetanse til bosatte flyktninger.

Vi mener den eneste realistiske måten å sikre et tilstrekkelig elevtall over tid, er å innføre «Steigenmodellen» for yrkesfag samtidig som en opprettholder idrett/studiespesialisering.

Det er stor interesse for naturbruk og fylkeskommunen har et vedtak om at TVS kan opprette vg2 skog. For skolen vil trolig første prioritet være at vg1 naturbruk blir opprettholdt som eget tilbud ved TVS og at det opprettes vg2 skogsdrift, med vekt på manuell drift, skogpleie og miljø (alt. 9). Naturbruk kan også legges inn i Steigen-modellen, og slik kan naturbruk følges opp gjennom ulik spesialisering fra vg2 og videre som lærling i ulike fag, både skogsdrift, havbruk, jordbruk eller gartneri. Dette vil kreve utarbeidelse av læreplaner for et 4-årig løp (alt. 9). Kalnes vgs har etablert et opplegg for skogbruk med 1 år på skole og 3 år i bedrift, som det er mulig å vurdere. Dette alternativet gir størst økonomisk innsparing – utenom et alternativ med bare en klasse yrkesfag etter «Steigenmodellen» - og er foreslått som prioritet 1 fra næringslivet. Det har også sammenheng med innspill vi har fått om at utdanning til maskinfører for hogstmaskiner er så krevende at det bør samles på færre skoler i landet. Samtidig gir det mulighet for å ta vg2 og videre innen ulike spesialiteter som kan tilbys på Tingvoll. AquaGen AS har fra før erfaring med Steigen-modellen, det er under etablering landbasert kveiteoppdrett og vi kan tilby kompetanse innen hagebruk og fornybar energi.

2.7 Nødvendige vedtak og oppfølging, framdriftsplan

Fylkeskommunen vil fatte vedtak om framtidig skolestruktur høsten 2025. Saken sendes ut på høring i månedsskiftet mai-juni. Deretter blir det politisk behandling i Kompetanse- og næringsutvalget, Fylkesutvalget og til slutt i Fylkestinget i desember 2025. Iverksetting og eventuelle overgangsordninger blir avgjort samtidig.

For å gi et best mulig grunnlag for å opprettholde undervisningstilbud ved TVS mener vi det er avgjørende at både næringslivet og kommunen avklarer hvordan de kan bidra inn i et samarbeid før fylkeskommunen tar sin avgjørelse, helst som en del av kunnskapsgrunnlaget for høringa fylkeskommunen sender ut.

Elevgrunnlag og økonomi er avgjørende for om fylkeskommunen vil satse på TVS.

Dersom fylkestinget vedtar å opprettholde TVS etter et av de alternativa vi foreslår, med Steigen-modellen og lokalisering av fagskoletilbud og videre-/etterutdanning i samme bygg, vil det måtte planlegges og iverksettes bygningsmessige tiltak og inngås nødvendige avtaler mellom alle samarbeidspartene. Ansvar for dette ligger til fylkeskommunen. Oppstart av Steigen-modellen må iverksettes fra høsten 2026, tilrettelegging for fagskoletilbud og etter-/videreutdanning helst fra høsten 2025/våren 2026. Tiltak som gjelder tilpasning av bygget må planlegges og iverksettes over tid.

Tabell 8: Enkel oversikt over tiltak, frister og ansvarlige.

Hva skjer?	Frist	Ansvar	Aktivitet/vedtak
Innspill til kunnskapsgrunnlaget	1.april	Næringslivet TVS – skoleutvalget	Rapport Uttalelse
Innspill til kunnskapsgrunnlaget	1.mai	Tingvoll kommune	Uttalelse
Høring	13.september	Tingvoll kommune Skoleutvalget TVS Næringslivet	
Politisk behandling – fylket	4.nov. Yrkesopplæringsn. 11.nov. KON 11.des. Fylkesting	Møre og Romsdal fylkeskommune	Vedtak
Oppfølging av vedtak	Desember 2025-mars 2026- august 2026 – og videre.	Møre og Romsdal fylkeskommune	Budsjett/økonomiplan Opprette og lyse ut tilbud Inntak Inngå avtaler med næringsliv og kommune Planlegge og gjennomføre vedlikehold og ombygging
Finansiering	2025-2030	Møre og Romsdal fylkeskommune Tingvoll kommune Næringslivet Andre	Budsjett- og økonomiplan*) Budsjett og økonomiplan Tilskudd, egeninnsats Tilskudd
Evaluering	2028, 2030, 2034	Møre og Romsdal fylkeskommune Næringsliv Tingvoll kommune	

*) Budsjett for TVS og tilskudd til opplæring i bedrift

3 Diskusjon

Fylkeskommunedirektøren foreslo nedlegging av TVS fra høsten 2025. Begrunnelsen var lite elevtall, stor og dyr bygningsmasse og fylkeskommunens økonomiske situasjon. Undervisningskostnaden per elev var på ca. 120 000 kr ved TVS, mest av alle skolene, mens Spjelkavik bruker minst per elev, ca. 30 000 kr. Netto undervisningsareal per skole målt opp mot nasjonal arealstandard for nybygg viser at TVS ligger 81% og 1646 m² over. Målet med å vurdere strukturendringer var å få en gevinst både på kort og lang sikt uten behov for investeringer, sikre kapasitet for elevtallet i framtida, redusere antall klasser, redusere antall skoler, ta ut av bruk skolebygg, utsette eller redusere behov for investeringer. Kjernen i tilbudet ved Tingvoll har vært halve klasser med kombinert idrettsfag og studiespesialisering på alle trinn, og rekruttering til idrettsfag utenfra kommunen. Skolen har hatt halve klasser med yrkesfag, der bygg og anlegg og helse og oppvekst har vært prioritert. På grunn av liten søknad har disse tilbuda vært utsatt for å bli nedlagt hvert år. I tillegg fikk TVS vg1 naturbruk i 2022, og naturbruk har hatt stor søkning slik at elever som ikke har fått plass på andre skoler har fylt opp klassene på Tingvoll. Fylkeskommunen skriver at TVS både har et lavt elevtall og et stort innslag av elever utenfra kommunen som ikke greier å konkurrere seg inn på nærskolen sin, og at mange av disse forlater skolen undervegs i skoleløpet. Fylkeskommunen mener alle elevene som i dag går på Tingvoll kan få plass på andre skoler, med en viss økning i klassetall, og at skolen dermed kan tas ut av drift. Årlig innsparing er usikker, men anslått til minst 10 mill. kr. første år ved å trekke ut grunntilskuddet, driftskostnaden og en viss innsparing i klasseressurs. Elevressurs og ressurser til tilrettelagt undervisning vil måtte opprettholdes (referanse: Strukturendringer i vgo, fkdir 2024).

Som det går fram av våre undersøkelser og vurderinger vil det være dramatisk for Tingvoll-samfunnet å legge ned den videregående skolen. Det vil vanskeliggjøre rekruttering til arbeids- og næringslivet og muligheten for å bistå det nasjonale ansvaret for bosetting av flyktninger. Elevene i Tingvoll sine ønsker om utdanning og jobb samsvarer i stor grad med det lokale behovet for arbeidskraft. Skolen har svært gode resultater på oppfølging, gjennomføring, trivsel og skolemiljø generelt. Det ligger også godt til rette for en pilot for et tettere samarbeid med grunnskolen for å bedre overgangen fra ungdomsskole til videregående, for eksempel gjennom et forsøk med en integrering av 10.klasse med videregående skole.

Rekruttering til lokalt arbeidsmarked, tett samarbeid med næringslivet, oppfylling av elevenes ønsker og høy gjennomføring er i samsvar med fylkeskommunens egen strategi for kompetanse. Denne strategien blir ytterligere forsterka på grunn av behovet for å styrke samfunnets beredskap i kriser som kan komme, med bosetting, produksjon, forsyning, infrastruktur og helsetjenester fordelt over hele landet.

Elevtallet er vanskelig å forutsi, men de nærmeste årene, fram til 2034, er det ikke stor nedgang i elevtallet hverken på Tingvoll eller i fylket. Et lavt elevtall har ikke slått inn som negativt for skolemiljøet, men det vil være en fordel med et høyere elevtall, større klasser, mer kjønnsblanda klasser og mindre usikkerhet for elevene og skolen om de utlyste tilbuda får nok søkere og blir opprettholdt. Større forutsigbarhet for hvilke tilbud som skal være ved skolen gjør det også lettere å rekruttere både lærere og elever. Alt dette taler for en løsning der TVS opprettholdes med et stabilt og forutsigbart tilbud i minst ti år framover.

Hovedargumentet for nedlegging av skolen ser ut til å være fylkeskommunal økonomi, og vi har sett på ulike alternative løsninger for å spare kostnader både til undervisning og bygg.

Økonomien må gjennomgås med oppdaterte og sikre tall, men grovt sett mener vi det er mulig å foreta en

mindre ombygging, oppgradering og vedlikehold som gjør at fylkeskommunen sitt driftsareal kan reduseres med rundt 30% og at resten av bygningsmassen kan tas ut av bruk eller en kan finne samarbeidsløsninger med andre aktører, først og fremst kommunen. Innsparing på drift av bygget for fylkeskommunen vil trolig kunne finansiere oppgraderingen og etter noen få år gi innsparing. Det må tas med i betraktning at ved nedlegging av TVS er det ingen alternativ bruk av lokalene, slik at fylkeskommunen fortsatt vil sitte med et ansvar og en kostnad. Hvis TVS består, vil det bli bygd en ny fotballhall i tilknytning til idrettshallen med lokale midler og spillemidler.

Som det går fram av utredninga vår, er det flere muligheter for å opprettholde et attraktivt videregående tilbud ved TVS og likevel spare vesentlige kostnader og få kostnaden per elev ned mot gjennomsnittet i fylket.

Det er særlig innenfor tre-fire områder behovet for utdanning har vært svært tydelig kommunisert: Bygg og anlegg, tekstilfag, elektro og helse- og oppvekst. Våre alternative forslag imøtekommer dette. Forslaget om en modell med opplæring i bedrift inspirert av «Steigen-modellen» gir sterkt reduserte kostnader for fylkeskommunen, oppfylling av yrkesfagklasser, bedre kjønnsfordeling blant elevene og nye muligheter både for elever og bedrifter. Modellen er godt egna for mindre skoler der det er god oversikt over lokalsamfunnet, lett å få avtaler med bedrifter og følge opp elevene. Modellen sies å ha betydd mye for å beholde ungdommen, utdanne dem til det lokale arbeidsmarkedet og sikre bosetting i Steigen. Modellen er avgjørende for å kunne gi voksne, og særlig bosatte flyktninger, mulighet til å fullføre videregående opplæring. For disse som er bosatt i Tingvoll, uten førerkort, uten kollektivtilbud og gjerne med familiesituasjon som gjør det umulig å pendle, er det så godt som ikke mulig å ta videregående i Kristiansund eller Sunndal. Kommunen har et mål om å skaffe bosatte flyktninger utdanning og jobb så raskt som mulig, noe som er helt nødvendig for å lykkes med bosetting i Norge. Vi ser at «Steigen-modellen» kan være godt tilpassa både kvinner og menn for å bli raskere integrert og komme ut i arbeidslivet.

Vi har også avdekka et behov for høyere utdanning, fagskoleutdanning eller etter- og videreutdanning innenfor flere fagområder. Tingvoll har en unik tekstilklynge og det jobbes med utvidelse og nyetableringer. For eksempel gir nytt regelverk for innsamling og gjenvinning av tekstiler nye muligheter for industrietablering. Hvert år omsettes det 80.000 tonn tekstiler i Norge. De siste 20 åra har mengden tekstilavfall doblet seg, og i løpet av 2025 må Norge ha på plass separat utsortering av disse fibrene. I dag blir 97% av dette «avfallet» sendt til en uvisst skjebne i utlandet. Vi er helt nødt til å heve kompetansen innen både gjenbruk og resirkulering om vi skal bevare troverdigheten som bærekraftnasjon. <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/forurensning/innsiktsartikler-forurensning/tekstil/id2922304/>. Tekstilklynga er blant annet med på en søknad til forskningsrådet i regi av SINTEF og en skisse til utlysninga på Grønn Plattform nå i vår.

En høyere norsk fagutdanning innen produksjon, redesign og resirkulering av tekstiler er en forutsetning for å nå nasjonale bærekraftmål og skape økt selvforsyning.

I følge NHO eksportmeldingen har eksporten av design- og ferdigvarer økt med 65% de siste fem åra, drevet av vekst innen tekstil og møbler, med et mål om å doble eksporten innen 2030. Om veksten skal fortsette må vi legge til rette for bedriftene får tilgang på mer kompetent arbeidskraft. Vi bør legge til rette for en ny produksjonsbase av kompetente folk som kan bygge opp en norsk verdikjede for tekstilproduksjon. Made in China er ut – Made in Norway er in. Tingvoll er en av få norske bygder der

tekstilindustrien har overlevd konkurransen fra utlandet og sitter i dag på verdifull kompetanse som ikke finnes noe annet sted i Norge. Disse bedriftene står klare for å støtte opp om en ny tekstilutdanning, enten en landslinje på vgs innenfor industritekstilfaget, eller en fagskoleutdanning /opplæring i bedrift (2 år skole, 2 år bedrift).

4 Konklusjon

Rapporten legges fram for Møre og Romsdal fylkeskommune slik at fylkeskommunen kan ta våre vurderinger i betraktning i sitt arbeid med å planlegge framtidig skolestruktur.

5 Vedlegg

Vedlegg 1: Oversikt over foreslått utdanningstilbud knytta til TVS.

Utdannings-tilbud	Årlig elevtall (stipulert)	Investeringsbehov	Tiltak- ansvarlig
Vg1 idrett og studiespes Vg2 og 3 idrett	15-20 x 3 fra Tingvoll og omegn	0	MRFK – avklare i desember
Steigenmodellen Vg1-4 – opplæring i bedrift - med bygg, anlegg, elektro, tekstil/design, helse/oppvekst- kan utvides med frisør, matfag	10 x 4 fra Tingvoll 5 x 4 i tillegg	0	MRFK avklare i desember – hvis ja, godkjenne og vedta budsjett. Næringsliv og kommune -inngå avtaler.
Vg1 naturbruk og Vg2 naturbruk, skog	8 x 2	Utstyr skog: ca. 3 mill.	MRFK – avklare i desember
Fagskoletilbud -deltid/heltid Tekstil/design Samling og nett	10	Digitalt klasserom (Utstyr ca. 2 mill.?)	Norges fagakademi Næringslivet Andre
Andre fagskoletilbud kan utvikles etter behov	10	Digitalt klasserom	Næringslivet MRFK?
Etter- og videreutdanning Nettbasert, evt. samlinger	10	Se utviklingsplan	Næringslivet Tingvoll kommune Møre og Romsdal fylkeskommune
Norskopplæring og andre integreringstiltak for asylsøkere og flyktninger	30-40	Se utviklingsplan	Flyktningetjenesten/ Tingvoll kommune
Samle 10.trinn	25	Se utviklingsplan	Tingvoll kommune
Samle 8.-10.trinn	25 x 3	Se utviklingsplan	Ikke anbefalt foreløpig
Ombygging og vedlikehold bygg		42 mill? 80 mill?	MRFK/TK Avklare arealbruk med ulike leietakere
Hybelhus, bo-kollektiv			Tingvoll kommune Næringslivet
Tingvoll Arena		30 mill?	TIL/-Sparebankstift.

Vedlegg 2

Spørreundersøkelse for 8., 9. og 10. klasse ved TBU og SBU.

Videregående opplæring består av 15 forskjellige utdanningsprogram, 5 studieforberevende og 10 yrkesfaglige. Det første året velger du utdanningsprogram, det andre og tredje året velger du programområde innen utdanningsprogrammet. Skriv gjerne hva du vil jobbe med i kommentarfeltet.

	Programvalg	Prioritering 1,2,3	Kommentar hvis dere har f.eks. hvis dere krysser av for bygg og anlegg, vil dere bli tømrer, murer, gravemaskinkjører osv; hvis dere krysser for helse- og oppvekst, vil velge helse eller skole/barnehage; grønn e. blå naturbruk?
Yrkesfaglige program	Bygg og anleggsteknikk		
	Elektro og datateknologi		
	Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign		
	Håndverk, design og produktutvikling		
	Helse- og oppvekstfag		
	IT og medieproduksjon		
	Naturbruk		
	Restaurant og matfag		
	Salg, service og reiseliv		
	Teknologi og industrifag		
Studieforberevende	Idrettsfag		
	Studiespesialisering		
	Teknologi		
	Andre ønsker – fyll ut nedenfor		

Vedlegg 3

Vi er ei prosjektgruppe fra næringslivet som arbeider med å få oversikt over behovet og potensialet for utdanningstilbud og ber dere forsøke å svare på følgende spørsmål.

Fint hvis vi kan få svar innen 1.februar. Dette er ikke noe forpliktende for dere, bare et forsøk på å finne ut hva vi kan greie å etablere av utdanningstilbud.

Under spørsmåla ser dere hvilke tilbud vi nå jobber med.

1. Hvilke fagområder (linjevalg) har din bedrift behov for på videregående opplæring?
2. Hvor stort er behovet - ca. antall nyrekruttering per år om 1 - 5 - 10 - 15 år?
3. Har din bedrift behov for høyere utdanning, dvs. fagskole eller høyskoletilbud til noen stillinger? I tilfelle ja, hvilke fagområder?
4. Hvor stort er behovet - ca. antall nyrekruttering per år om 1 - 5- 10 -15 år?
5. Hvordan vurderer dere behov for etterutdanning i form av nettundervisning og/eller samlingsbasert undervisning for ansatte i bedriften? (årlig behov, sjeldnere, hvilke fagområder?)
6. Hvor mange elever kan din bedrift ta imot hvert år hvis vi får innført Steigen-modellen, dvs. videregående yrkesopplæring på 4 år, der eleven skal ut i arbeid i bedrift 2-3 dager per uke 1. og 2 skoleår og full lærlingeplass 3. og 4. skoleår?
7. Hva trenger din bedrift av økonomisk støtte og støtte fra skole eller opplæringskontor for å ta imot en elev?
8. Kan din bedrift ta imot fremmedspråklige elever – evt. voksne fremmedspråklige – til opplæring i bedrift?
9. Hva er i så fall kravet til norskkunnskap før dere kan vurdere det?
10. Hvordan vurderer dere behov for fysisk tilstedeværelse/opplæring og behovet for nettundervisning/samlingsbasert undervisning (både flyktninger og andre)
11. Andre idèer/behov?

Utdanningstilbud vi utreder.

Videregående yrkesopplæring etter «Steigen-modellen», opplæring i bedrift.

Dette er en 4-årig utdanning, der elevene har 2 dager undervisning i uka og 3 dager i bedrift 1. og 2. år, deretter full lærlingetid år 3 og år 4. Elevene har da allerede lært mye i den aktuelle bedriften de to første åra og bedriftene i Steigen sier at de da har så mye nytte av lærlingene de to siste åra at det mer enn kompenserer for at de tar imot elever uten så mange undervisningstimer de første to åra.

Med Steigenmodellen kan en sette sammen mange forskjellige yrkesfag som har samme undervisning i fellesfag, slik at det er fleksibelt i forhold til behovet til næringslivet og ønsker fra elevene.

Vi kan f.eks. ha bygg, anlegg, elektro, helse og oppvekst, naturbruk, tekstil og søm, design som går sammen de 2 dagene i uka i fellesfag, og så drar ut til opplæring i bedrift for sine respektive fag.

Fagskoletilbud

Vi er i dialog med Norges Fagakademi om etablering av fagskoletilbud innenfor industriell tekstilproduksjon, tekstil, søm, design, evt. andre fag, mets trolig som deltidsstudium.

Det kan være mulig med andre fag, så vi ønsker svar fra dere hvis dere har spesielle behov, f.eks. for videre-/etterutdanning.